

9.10.2026

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta

Lausuntopyyntö: VN/34805/2025

Suomen Taiteilijaseuran lausunto

Kiitämme mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä tekijänoikeuslain muuttamiseksi.

Pidämme sopimuslisensoijjärjestelmän päivittämistä nykyisiä aineistojen käyttötapoja vastaavaksi perusteltuna. Samalla on kuitenkin tärkeää varmistaa, että järjestelmä turvaa myös yksittäisen tekijän oikeudet, tasapainoisen neuvotteluaseman ja mahdollisuuden saada teostensa käytöstä asianmukainen korvaus.

Kuvataiteilijoiden kannalta merkittävä muutos on ehdotetun 13 a § soveltamisalan laajentaminen myös graafisessa muodossa oleviin teoksiin ja alun perin digitaalisiin aineistoihin. Pidämme laajennusta perusteltuna, mutta se lisää tarvetta varmistaa, että tekijän oikeudet ovat myös käytännössä tehokkaita. Esityksen mukaan oikeudenhaltijalla säilyy kiello-oikeus, mutta suurissa aineistomassoissa yksittäisen taiteilijan voi olla vaikea tietää, milloin ja miten hänen teostaan käytetään. Kiello-oikeuden tosiasiallinen toteutuminen edellyttää siksi riittäviä tietoja teosten käytöstä sekä selkeää, maksutonta ja helposti saavutettavaa menettelyä oikeuden käyttämiseen.

Kannatamme sopimuslisensoinnin kehittämistä ja pidämme tärkeänä, että myös kuvataiteilijoiden näkökulma otetaan huomioon järjestelmän käytännön toteutuksessa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää korvausten määräytymiseen ja jakamiseen. Esityksessä arvioidaan, että sopimuslisensoinnin soveltamisalan laajentaminen voisi lisätä tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden tuloja. Tavoite on kannatettava, mutta sen toteutuminen yksittäisen kuvataiteilijan kohdalla riippuu muun muassa siitä, kuinka laajasti uusia käyttötapoja tosiasiallisesti lisensoidaan, millä korvaustasoilla lisensointi tapahtuu ja miten kertyneet korvaukset kohdennetaan yksittäisille oikeudenhaltijoille. Kollektiivisen lisensoinnin tulee perustua läpinäkyviin ja kohtuullisiin korvausperusteisiin, joissa huomioidaan myös kuvataiteen ja digitaalisten teosten erityispiirteet.

Pidämme tärkeänä myös sitä, että sopimuslisensointi ei syrjäytä tekijän ja käyttäjän välistä suoraa sopimista eikä mahdollista sovittujen käyttörajoitusten kiertämistä.

Erityisen tärkeänä pidämme tekoälyn kouluttamista koskevaa rajausta. Esityksen perusteluissa todetaan, ettei ehdotetun 13 a § mukainen sisäinen käyttö kata tekoälyn kouluttamista. Tämä rajaus on kuvataiteilijoiden kannalta olennainen. Koska rajausta ei kuitenkaan ole kirjattu suoraan pykälään, olisi perusteltua arvioida, tulisiko tekoälyn kouluttaminen rajata nimenomaisesti myös lain tasolla. Näin voitaisiin vahvistaa rajauksen selkeyttä ja oikeusvarmuutta myös tulevaisuuden teknologisissa käyttötilanteissa.

Pidämme myönteisenä myös ehdotettua oikeudenhaltijoiden tiedonsaantioikeuden laajentamista. Digitaalisessa ympäristössä luvattoman käytön ja sen harjoittajan selvittäminen voi olla vaikeaa, joten laajempi tiedonsaantioikeus voi vahvistaa tekijöiden mahdollisuuksia valvoa oikeuksiaan.

Sopimuslissenssijärjestelmän tulee mahdollistaa tehokas laajamittainen lisensointi, mutta samalla turvata yksittäisen kuvataiteilijan tosiasiallinen mahdollisuus tietää teostensa käytöstä, vaikuttaa siihen ja saada käytöstä asianmukainen korvaus.